

Mevduat Sigortası Artışının Toplam Mevduata Etkisi: Türk Bankacılık Sistemi Örneği¹

Effect of Increasing Insured Deposits upon Total Deposits: Case of Turkish Banking Sector

Selim DURAMAZ

Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, UBYO, Bankacılık ve Finans Bölümü,
selimduramaz@hotmail.com

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 18 Temmuz 2017
Düzeltilme Geliş 18 Eylül 2017
Kabul 20 Eylül 2017

Anahtar Kelimeler:

Mevduat Sigortası, Zaman Serisi Analizi, Toplam Mevduat, Türk Bankacılık Sektörü.

© 2017 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Bankaların kriz gibi süreçler sonrası iflası neticesinde mevduat sahipleri paralarını alamama tehlikesiyle karşı karşıyadılar. Bu aşamada tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması ve kriz ve risk süreçlerinin etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik uygulanan mevduatların sigortalanması sistemi 1930'lu yıllara kadar uzanmaktadır. Ülkemizde de mevduat sigortası uygulamasına yönelik Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu 1983'ten bu yana faaliyetlerine devam etmektedir. Çalışmanın amacı 2013 yılındaki düzenleme sonucunda 50.000 Türk Lirası'ndan 100.000 Türk Lirası'na çıkarılan sigortalanan mevduat rakamındaki artışın toplam mevduat üzerinde bir artış ortaya çıkarıp çıkarmadığının zaman serisi yöntemiyle araştırılmasıdır. Çalışmanın sonucunda mevduat sigortası miktarındaki değişimin, Türk bankacılık sistemindeki toplam mevduat miktarında pozitif yönlü etki ortaya çıkardığı tespit edilmiştir.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 18 July 2017
Received in revised form 18 Sep 2017
Accepted 20 Sep 2017

Keywords:

Deposit Insurance, Time Series Analysis, Total Deposit, Turkish Banking Sector.

© 2017 PESA All rights reserved

ABSTRACT

As a result of the post-crisis process of the banks, the depositors are already in danger of not being able to pay their money. In this phase, the implementation of the deposit insurance scheme to eliminate the effects of the crisis and risk processes in the framework of the protection of the rights and interests of the savings owners extends into the 1930s. The Savings Deposit Insurance Fund for the implementation of deposit insurance in our country has been continuing its activities since 1983. After an arrangement made in 2013, study aims to investigate the effect of the increase in deposit insurance, which was increased from 50.000 TL to 100.000 TL, on the total deposits by time series method. As a result of the study, it was determined that the change in the amount of deposit insurance had a positive effect on the total amount of deposits in Turkish banking system.

¹ Bu çalışma "Belirsizlik ve Kriz Süreçlerinde Mudileri Güvence Altına Alan Mevduat Sigortası Uygulaması Üzerine Bir Değerlendirme" adıyla III. Uluslararası Gençlerle 360 derece adlı kongrede sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

GİRİŞ

Finansal piyasalar içinde büyüklüğü gittikçe artan bankacılık sektörünün işlem hacmi ve sayısı günümüzde önemli seviyelere ulaşmıştır. Bu hareketlilik içerisinde bankacılık sektörü, kriz ve belirsizlik süreçlerinden farklı birçok değişken üzerinden hızlı bir şekilde etkilenmektedir. Nitekim bir bankanın iflas sürecine girmesi neticesinde ülke içinde ekonomik sorunlarla birlikte siyasal ve sosyal boyutta farklı problemler de gün yüzüne çıkabilmektedir.

Banka müşterilerini, bankaları ve daha geniş anlamda piyasaları kriz ve belirsizlik süreci sonunda ortaya çıkabilecek “bankaların iflası” sürecinden koruyan önemli bir uygulama da “Mevduat Sigortası” uygulamasıdır. Farklı yöntemler ve süreçler çerçevesinde dünyada farklı birçok ülkede uygulanan mevduat sigortası uygulamasıyla mudiler mevduatlarını gönül rahatlığıyla bankacılık sistemine emanet edebilmekte, bankalar da bu mevduatları kullanarak ihtiyacı olan bireyleri, kurumları ve piyasaları daha kolay fonlamakta; nitekim böylelikle piyasalar daha etkin bir şekilde işleyebilmektedir.

Çalışmada öncelikle mevduat sigortası uygulamasının ortaya çıkışı ve tarihçesi, dünyadaki gelişimi üzerinde durulmuştur. Devamında Türkiye’de mevduat sigortasının gelişimi, bu uygulamayı sağlayan Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kurumunun mevduat sigortası çerçevesindeki işleyişi ele alınmıştır. Son bölümde ise TMSF’nin sigortaladığı mevduat rakamında gerçekleştirdiği değişikliğin toplam mevduatta ortaya çıkardığı etki zaman serisi analizi ile değerlendirilmiştir.

1. Mevduat Sigortası Uygulaması

Mevduatı sigortası, mevduat toplamaya yetkili kredi kuruluşlarının iflas etmesi veya faaliyetlerinin durması durumlarında, hak sahiplerinin uğrayacağı parasal kayıpların devlet ya da bu amaca yönelik olarak kurulmuş bir otorite tarafından kısmi olarak ya da tamamıyla ödenmesinin garanti altına alınması uygulamasıdır (TMSF, 2015a).

Mevduat sigortasının uygulaması kapsamında ülkeler aşağıdaki 6 farklı yöntemi bankacılık sistemi üzerinde etkin kılabilir (Garcia, 2000: 4):

- Mevduat koruma sisteminin tamamen reddedilerek pazar disiplini ve şeffaflığına tam bir şekilde güvenilmesi,
- Mevduat garantisi yerine iflas eden bankanın tasfiyesinde diğer alacaklılardan ziyade bankanın mudilerine yasal bir öncelik tanınması,
- Sigortanın kapsamı konusundaki belirsizlik,
- Mevduat sigortası kapsamının gizli tutulması,
- Mevduat sigortası kapsamının belirli olması ve duyurulması,
- Mevduatın tümüne garanti verilmesi (Genelde krizlerin sonucunda uygulanabilmektedir).

Nitekim ülkeler arasındaki mevduat sigortası uygulamaları, birbirinden büyük derecede ayrılabilir. Bitakım ülkelerde belirgin-kesin (explicit) mevduat sigortası sisteminden ziyade zımnî (implicit) bir mevduat sigortası sistemi benimsemiştir. Yine bazı diğer ülkeler de ise daha kapsamı daha geniş olan bir mevduat sigortası sistemi uygulanmaktadır. Bu anlamda zımnî sigorta sistemi, kapsam olarak mevduatın korunmasına yönelik kesin/sabit bir kural, prosedür ya da yasal bir yükümlülüğün olmadığı uygulamadır. Yani, bu zımnî sistemde kamusal otorite, mevduatın korunmasına yönelik kriz sürecindeki şartlara göre geçici (ad hoc) bir karar almaktadır. Burada mevduat sigortası işlemi öncesinde veya yine daha önceden planlanmış (ex-ante) bir finansman uygulaması bulunmamakta, ayrıca korumanın derecesi de tam korumalı mevduat sigortasına göre (full protection) bazı farklılıkları bünyesinde barındırmaktadır (Atik, 2004: 35).

Bir diğer uygulama olan açık mevduat sigortası uygulamasında ise kriz öncesi dönemde mevduat sigortası sistemi ve uygulamaları kanun ve diğer yasal düzenlemelerle önceden belirlenmiştir. Sistem çerçevesinde sigortanın limitleri, koruma kapsamındaki araçlar, mevduat sahiplerinin yararlanacakları imkanların belirlenmesine dair yöntemler, fonlamaya yönelik anlaşmaları ve sigortayla ilgili diğer tüm unsurlar kurallar çerçevesinde belirlidir. Mevduat sigorta sistemi bu noktada kapsama dahil ettiği miktara göre 3 ayrı grup altında toplanmaktadır. Bunlar (Ayzit, 2004: 9);

- Sınırlı kapsamlı sigorta uygulaması,
- Tam kapsamlı sigorta uygulaması,
- Yetkili otoriteye göre belirlenen kapsam.

Mevduat sigortasının kapsamının ne şekilde belirleneceği ve uygulanacağı, öncelikle ülkedeki finansal istikrarın sağlanması hedefi ve de disiplini kapsamındaki politikalarla, denge sağlama noktasındaki istekliliğiyle ve becerisiyle sıkı bir şekilde ilgilidir. Bu noktada yine hangi mevduatların koruma altına alınacağı ve limitin kapsamında, mudilerin disipline edilmesi ile ekonomik ve finansal istikrar arasında değiş-tokuşu kapsamaktadır. Nitekim olmasından çok daha fazla düşük tutulan sigorta kapsamının, finansal kriz sürecinde bankalardan mevduatın kaçışını engelleme noktasında başarılı olması zayıf bir ihtimaldir. Yine, sigorta limitinin çok yüksek belirlendiği durumda da, bankacılık sistemi olası kriz süreci sonrasında riskin üstlenilmesi noktasında çok ağır bir yük altında kalabilmektedir (Atik: 2004: 81).

2. Mevduat Sigortası Tarihi ve Dünya'daki Gelişimi

Mevduat sigortacılığı sistemini bugünkünden kısmen farklı da olsa, dünyada ilk uygulayan ülke Çekoslovakya olmuştur (Güneş, 2015:54). Ancak günümüzdeki haliyle Dünya örneklerine bakıldığında mevduat sigortası sistemi bir güvence olarak ilk kez 1933 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, "Glass-Steagall" Yasası olarak anılan bankacılık kanunu ile kurulmuştur. Kanun kapsamında da "Federal Mevduat Sigortası Kurumu (FDIC)²" ismi altında 1934 yılında, mevduatta sigorta sisteminin uygulanmasına yönelik faaliyete geçmiştir (Altınok ve İlseven, 2005: 16). Bu noktada o dönemde daha çok, küçük ölçekli olmak üzere birçok bankadan meydana gelen ABD bankacılık sektörünün, kriz ve panik ortamlarında iflasları engelleme eğiliminde olması mevduat sigortasının ilk olarak ABD'de uygulamaya geçirilmesindeki gerekçelerden birisi olmuştur (Kılınç, 2005: 25).

ABD'den sonra, ilerleyen süreç içerisinde birçok ülke, bankacılık sisteminde, finansal ve ekonomik istikrarsızlık ve kırılganlıkların etkilerinden korunmak noktasında mevduat sigortasını farklı şekillerde uygulamaya başlamıştır (Kılınç, 2005: 25). Bu noktada özellikle II. Dünya Savaşı'nın bitmesiyle birlikte mevduat sigortası sistemi ABD dışında da genişlemeye başlamıştır. Özellikle 1980'li yıllar içerisinde, çok sayıda OECD ülkesinde ve gelişmekte olan ülkede, mevduat sigortası sistemi uygulamaya konulmuştur. Yine 90'lı yıllarla birlikte geçiş sürecindeki ekonomilerde (transition economies) de mudilerin açık bir şekilde korunmasına yönelik bazı tedbirler alınarak uygulamaya konulmaya başlanmıştır. Mevduat sigortası sistemi, 1994 yılında ise Avrupa'da bankacılık piyasalarının da tek bir piyasa olarak algılanması (single banking market) ve buna göre hareket edilmesiyle, Avrupa Birliği'nde mevduat sigortası uygulaması standart hale getirilmiştir (Atik, 2004: 6-26).

Bu alandaki uluslararası işbirliği ve rehberliği sağlayarak mevduat sigorta sistemlerinin etkinliğini arttırmak amacıyla 2002'de International Association of Deposit Insurer - IADI

² Dönem itibariyle genel ekonomik yapı içinde bankacılık sektörünün etkili olmasından hareketle, sistemde yaşanacak bir bozukluk, geniş ölçekli sosyal sonuçlar da doğuracağından, ABD. hükümeti, 1933'te Federal Mevduat Sigorta Kurumu'nun (Federal Deposit Insurance Corporation-FDIC) kurulmasını da kapsayan, geniş ve çok yönlü bir bankacılık düzenlemesine yönelik yasa çıkarmıştır. Kanun, esas itibariyle, "bankacılık risklerinin azaltılması" şeklinde algılanmış; yürürlüğe konulan birçok kısıtlama genel tartışma konusu olmakla beraber, FDIC'nin bankacılık sektöründe güven unsurunu yeniden sağladığı görüşü piyasalarda kabul görmüştür (Atik 2004, 26).

(Uluslararası Mevduat Sigortası Kuruluşları Birliği) kurulmuştur. IADI, Basel Kriterleri çerçevesinde Bank for International Settlements (BIS) in Basel, Switzerland tarafından finansal istikrarın izlenmesinde ve standartların sağlanmasında desteklenen birliklerden biri olarak görev yapmaktadır. IADI üyeleri, konu ile ilgili araştırmalar gerçekleştirerek ve mevduat sigortası ile ilgili yargılar geliştirerek mevduat sigortası sistemini geliştirme hedefindedir. IADI üyeleri aynı zamanda uluslararası konferans ve forumlarla uzmanlıklarını ve bilgilerini paylaşmaktadır. Günümüzde 77 ülkeden 80 mevduat sigortası kuruluşu IADI bünyesinde (IADI, 2015a; IADI, 2015b: 1).

IADI benzeri bir kuruluş olan ve Avrupa’da faaliyet gösteren bir diğer uluslararası kuruluş da European Forum of Deposit Insurers – EFDI (Avrupa Mevduat Sigorta Kuruluşları Forumu)’dır. EFDI; “Avrupa’da mevduat sigortacılığı alanında işbirliğini destekleyerek finansal sistemin istikrarına katkıda bulunmak ve müşterek menfaatler ile ilgi alanlarına yönelik bilgi paylaşımında bulunmak” amaçlarıyla, Viyana’da 2002 yılında faaliyete geçen gönüllü yapıdaki bir organizasyondur (TMSF, 2015b: 40). Günümüzde 56 üyesi olan EFDI, Avrupa’daki mevduat sigorta kuruluşlarını temsil etmektedir (EFDI, 2015).

3. Türkiye’de Mevduat Sigortası Uygulaması ve Gelişimi

Türkiye’de mevduata sigorta getirilmesi kapsamında mevzuat ve yasal anlamdaki diğer düzenlemeler (tamamıyla bugünkü esaslar çerçevesinde işlemeyen bir sistem eşliğinde olsa bile) 1930’lu yıllara kadar uzanmaktadır. Günümüzde yürürlükteki mevduat sigortası sisteminin ilk uygulaması olan “Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu” Türkiye’de 1983 yılında kurulmuştur. Süreç içinde birtakım değişikliklerle günümüze kadar işleyen mevduat sigortası sisteminde, mevduat kabul eden tüm bankalara bünyelerindeki mevduatlarını sigorta ettirme ve bunun karşılığında da sigorta kurumuna belirli bir oran kapsamında prim ödeme zorunluluğu getirilmiştir. Yine 1985 yılındaki düzenleme ile Fon, TCMB’ye devredilerek, idare ve temsil süreci bankaya aktarılmıştır. 1990’lı yıllara gelindiğinde ise Türkiye’de ekonomik yapı sancılı bir süreç eşliğinde ilerlemiş; nitekim 1994 yılında yaşanan krizden en çok bankacılık sistemi etkilenmiştir. Kriz sürecinde açık pozisyon taşıyan ve yine yüksek kur riskini bünyelerinde barındıran bankalar, kurların hızla ve ani bir şekilde yükselmesinden dolayı önemli boyutlarda kambiyo zararlarına maruz kalarak ciddi oranlarda likidite krizi yaşamışlardır. Krizle birlikte TMSF’nin kuruluş amacına, bankacılık sektöründe güven ve istikrar unsurlarını sağlamak ve korumak, bankaların iktisadi yapılarını güçlendirmek ve gerektiğinde sektörü yeniden daha güçlü bir şekilde yapılandırmak gibi amaçlar da ilave edilmiştir. Yine 1994’te mevduata sınırsız güvence getirilerek mevduata tam koruma uygulaması hayata geçirilmiştir. 1999 yılında çıkarılan 4389 Sayılı Bankalar Kanunu ile Fon’un idare ve temsil yetkisi TCMB’den BDDK’ya devredilmiştir (Güneş, 2015: 58).

TMSF’nin BDDK’ya aktarılması süreci sonrasında Türkiye yeni yüzyılın başlangıcında yeniden yeni bir ekonomik kriz ile karşılaşmış, 1994’teki süreçte 4 olan batık banka sayısı 2000’li yılların başında daha da artarak 25’e yükselmiştir. 26.12.2003 tarihinde ise TMSF tamamen bağımsız bir kurum statüsüne kavuşturularak BDDK’dan ayrılmıştır. Süreç içinde TMSF ve mevduat sigortası ile ilgili yasal düzenlemeler devam etmiş, 2005 Kasım tarihli 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile mevduat sigortacılığı sistemi ve TMSF açısından bazı yeni düzenlemeler söz konusu olmuştur. Kanunla birlikte TMSF’nin görev ve yetkileri genişletilmiş, eski düzenlemeler kapsamında BDDK tarafından sınırı ve kapsamı belirlenen sigorta uygulaması, özerk olan TMSF’ye verilmiştir. Yine TMSF’nin uyguladığı risk esaslı sigorta priminin tarifesi, tahsil şekli ve tahsilat zamanını belirleme yetkileri de TMSF bünyesinde toplanmıştır. Yeni Bankacılık Kanunu’nun bankacılık sektörü açısından getirdiği bir diğer yeni uygulama ise katılım bankalarında gerçek kişilerce açılan katılım fonlarının da TMSF’nin sigorta güvencesi altına alınmaya başlanması olmuştur (TMSF, 2015b: 11).

Bununla birlikte günümüzde kanunen TMSF’nin sorumluluğunda olan diğer bir uygulama da banka çözümlene faaliyetleridir. Bu kapsamda TMSF kendisine devredilen varlıkların ve bankaların çözümlene sürecini gerçekleştirmektedir. Süreç içinde TMSF kendisine devredilen kuruluşun tasfiye, devir, satış gibi işlemlerini gerçekleştirerek gerek görürse faaliyet izninin kaldırılması yönünde BDDK’ya bilgi verilmesi süreçlerinde aktif rol oynamaktadır.

Türkiye'deki mevduat sigortasının kapsamına bakıldığında ise 1994 ekonomik krizin sonrası TMSF'ye 3 bankanın devredilmesi ile birlikte sınırsız mevduat sigortası uygulamasına geçilmiştir. Nitekim tam sigorta uygulaması kötü niyetli kurumların bilinçli olarak iflas sürecine gitmeleriyle ahlaki açıdan bir riski barındıran, rekabet yapısını bozan ve bankaların tam korumaya güvenerek yüksek riskli alanlara girmesine yol açabilen bir uygulama olarak sıkça eleştirilen bir sigorta türüdür. Dolayısıyla Türkiye'de de sınırsız olan güvencenin kapsamının belirlenerek sınırlandırılması noktasında bazı düzenlemeler gerçekleştirilmeye çalışılsa da (sadece 2000-2001 ekonomik krizlerinin öncesinde çok kısa bir dönemde 50.000 TL'lik mevduat sigorta limiti uygulanmıştır.), 2000 yılındaki ekonomik krizle beraber sigortanın kapsamı yeniden sınırsız hale getirilmiştir. 2004 yılından itibaren ise sigortanın kapsamı 50.000 TL olarak belirlenmiştir ve 2013 yılına kadar da teminatın limiti noktasında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir (Kartal, 2012: 123). 15.02.2013 tarihinde yayınlanan "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları İle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik" ile birlikte, Türkiye sınırları içinde faal olan bir bankanın yurt içinde yer alan şubelerinde, sadece gerçek kişilerin adına açılmış olması ve herhangi bir ticari işleme konu olmayan TL, dolar, euro gibi döviz ve kıymetli maden niteliğindeki tasarruf mevduatı ve katılım fonu hesaplarının sigortalanan tutarı 100.000 TL'ye çıkarılmıştır (TMSF, 2015b: 31-32).

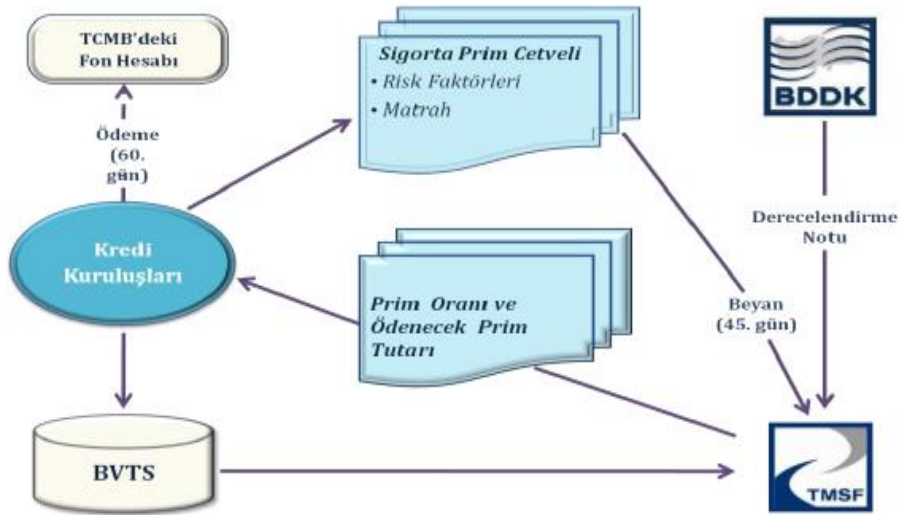
Bankaların tasarruf mevduatı ve katılım fonu üzerinden TMSF'ye ödeyecekleri sigorta primi tutarları, bankaların 3 aylık mali tablolar (Mart, Haziran, Eylül ve Aralık) esas alınarak bu kapsamda hesaplanmaktadır. Primlerin ödemesi ise en geç bu dönemleri takip eden ikinci ayın son iş gününe kadar ilgili olduğu para cinsinden (TL, dolar ve euro) ödenmekte; yine altın ve diğer döviz cinslerinden olan hesaplarla ilgili olarak ise dolar cinsinden TMSF'ye ödenmektedir. Sigorta priminin risk esaslı hesaplanmasında izlenen yöntem ise şu şekildedir (Kartal, 2012: 126):

1) Hesaplamaya kaynak teşkil eden 14 risk faktörü ve ağırlıkları beş bölüm altında belirlenmiştir. Bunlar: (i) % 25'lik ağırlığa sahip sermaye yeterliliği faktörü (sermaye yeterlilik oranı ve varlık sermaye çarpanı), (ii) % 20'lik ağırlığa sahip aktif kalitesi (grup kredileri, nakdi kredi yoğunlaşması, takipteki krediler ve ortalama büyüme), (iii) % 10'luk ağırlığa sahip karlılık (karlılık ve etkinlik), (iv) % 10'luk ağırlığa sahip likidite (Mevduatın-katılım fonunun ortalama vadesi ve sigortalı mevduat katılım fonu oranı), (v) % 35'lik ağırlığı bulunan diğer faktörler (% 30'luk ağırlığa sahip BDDK'nın derecelendirme notu ve % 5'lik ağırlığı bulunan halka açıklık oranı).

2) Kredi kuruluşlarına, söz konusu risk faktörlerine dayanılarak yapılan hesaplamaya göre 0 -100 değer aralığında bir puan verilmektedir.

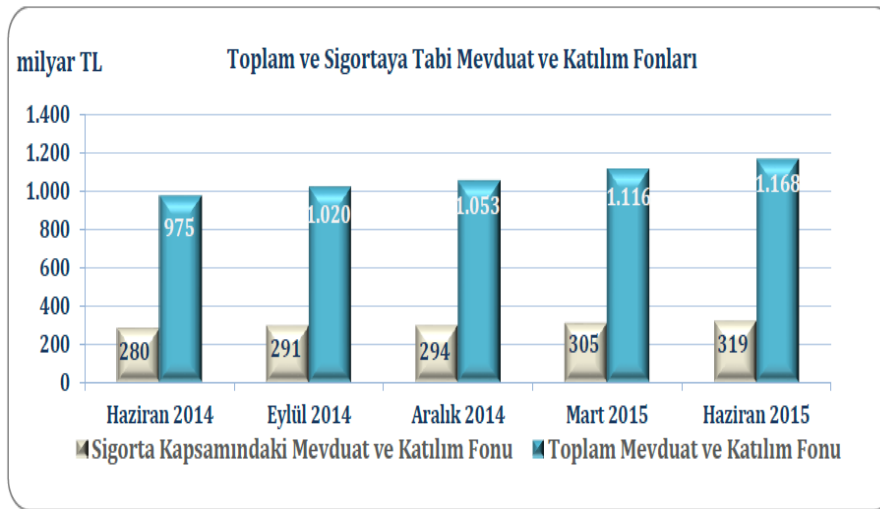
3) 85 üzeri puan alan A kategorisindeki kuruluşlar onbinde 11; 70-85 arası puan alan B kategorisindeki kuruluşlar onbinde 13; 50-75 arası puan alan C kategorisindeki kuruluşlar onbinde 15; 50 puandan düşük alan kuruluşlar onbinde 19 prim oranı üzerinden sigorta primi ödemektedirler.

TMSF, Kredi kuruluşları tarafından ödenen primler ile ilgili ödeme sürecinin denetimini ve ödenen tutarların doğrulanması noktasında BDDK ile işbirliğine gitmekte ve koordinasyon içinde hareket etmektedir. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, kredi kuruluşları finansal göstergelerini BDDK tarafından oluşturulan Bankacılık Veri Transfer Sistemi'ne (BVTS) iletmektedir. Bununla birlikte, sigorta prim tarifesindeki risk faktörlerine ilişkin verileri ve sigorta prim matrahından oluşan sigorta prim cetvelini Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarını izleyen 45'inci gün içinde TMSF'ye göndermektedirler (TMSF, 2015b: 34).

Şekil 1: TMSF Prim Tahsil ve Denetim Süreci

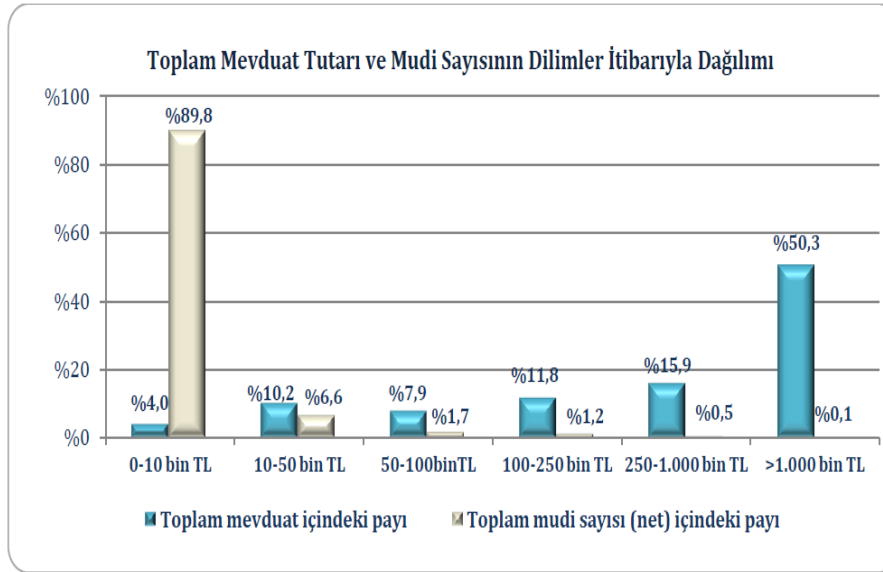
Kaynak: TMSF 2015b, 34.

2015 yılı Haziran ayı itibariyle Türk bankacılık sektöründe 34 mevduat bankası ve 5 katılım bankası faaliyet göstermekle beraber, bu bankalar bünyesindeki mevduat ve katılım fonlarının toplamı 1.167,7 milyar TL'dir. Bu rakamın % 27,29'u sigorta kapsamına girmektedir. Haziran 2014 dönemine göre sigortalı mevduat ve katılım fonları % 13,67 artmış, toplam tutar 318,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Yine mevduat sigortacılığı rezervinin bu tutar içindeki oranı % 6'dır (TMSF, 2015c: 5).

Grafik 1: Sigortalı Toplam Mevduat Rakamları

Kaynak: TMSF, 2015c, 36.

Yine 2015 yılının başı itibariyle mevduat ve katılım bankalarında sıfır bakiyeli hesaplar hariç, gerçek ve tüzel kişilerin mevduat ve katılım fonu hesabı olarak 63,2 milyon adet hesap sahibi mevcuttur. Bunların 60 milyona yakını mevduat bankalarında, diğer geri kalanı 4,2 milyonu ise katılım bankalarındadır. Sigorta kapsamına giren mudi sayısı da 53,6 milyon adetken, bunlardan 50,1 milyonu mevduat bankası müşterisi, 3,5 milyonu ise katılım bankası müşterisidir. Aynı şekilde, mevduat bankalarında 2015 yılı başı itibariyle mudilerin % 98,1'inin hesabı 0-100.000 TL aralığındadır. 100.001-1.000.000 TL aralığında ki mevduat, toplam mevduatın % 27,70'ine denk gelmektedir. 1.000.000 TL'den daha büyük mevduatın toplam içindeki payı ise % 50,3 dolaylarındadır (TMSF, 2015: 35).

Grafik 2: Toplam Mudi Tutarı ve Sayısının Dağılımı

Kaynak: TMSF 2015b, 35.

4. Literatür Taraması

Mevduat sigorta sistemi ile literatürdeki eserler kapsamında teorik ve ampirik olarak farklı çalışmalar ve sonuçları karşımıza çıkmaktadır.

Laeven (2002), 14 farklı ekonomide faaliyet gösteren farklı bankaları ele alarak gerçekleştirdiği çalışmasında mevduat sigortası sisteminin bankalara maliyetini incelemiştir. Buna göre tek bir merkezi olan, dağınık yapıda bulunmayan özel ya da kamu sermayeli bankaların mevduat sigortacılığı sisteminde daha fazla risk alma eğiliminde olduğunu, diğer farklı yapıdaki bankaların ise daha az risk alma eğiliminde olduğu gözlenmiştir.

Cull et al (2005), mevduat sigortası sistemi ile finansal gelişmişlik arasındaki ilişkiyi ele almış, mevduat sigortasının hükümet tarafından finanse edildiği ve hukukun üstün olmadığı, denetimin etkin olmadığı ülkelerde mevduat sigortası sisteminin finansal gelişmişlik üzerinde olumsuz bir etki oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Wheelock and Wilson (1995), kamu mevduat sigortası sistemine üye olan bankaların portföylerinde daha riskli kalemlere ağırlık vermeye meyilli olmasından dolayı başarılı olma ihtimallerinin diğer bankalara göre daha düşük düzeyde kaldığını çalışmalarında tespit etmişlerdir.

Chuang et al. (2009), Tayvan bankalarını ele alarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında bankalardaki aktiflerindeki volatilitenin mevduat sigortası priminin belirlenmesinde etkili olduğunu, özel sektördeki köklü bankaların kamu bankalarına ve yeni kurulan özel bankalara göre daha düşük kredi riskine, aktif volatilitesine ve mevduat sigortası primine sahip olduğunu saptamışlardır.

Dale (2000), ABD, Japonya ve Avrupa'daki son deneyimler ışığında mevduat sigortası sistemi ile bankacılık sisteminin sistemik istikrarı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Mevduat sahipleri arasında eğer iflas durumunda mevduatlarının tümünün sigorta karşılığında ödeneceği algısı oluşması durumunda ortaya çıkan "ahlaki tehlike" sorunu sektörün istikrarını bozacak ve aşırı risk alma süreci sistemde sorunları arttıracaktır.

Anginer et al. (2014), 2008 küresel finansal krizi öncesinde ve sonrasında yaşanan dönemde mevduat sigortası ile banka riski ve sistemik kırılabilirlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucunda küresel krize kadar geçen yıllarda cömert finansal güvenlik ağlarının banka riskini ve sistemik kırılabilirliği arttırdığı saptanmıştır.

Milhaupt (1999), Japon bankacılık sisteminde son otuz yılda, mevduat sigortacılığı sistemi kapsamında iflas eden bankaların tecrübeleri ışığında diğer ülkelerin banka güvenliği kapsamında aldıkları önlemleri ele almıştır.

Duffie et al.(2003), olağan riskler altında sabit getirili menkul kıymetlerin fiyatlandırılması için indirgenmiş yöntemlere dayanan mevduat sigortacılığının piyasa değerlemesine yönelik bir yaklaşım sunmuşlardır. Banka borç fiyatlarına ve banka başarısızlığının nitel-tepki modellerine atıfta bulunarak mevduat sigortası için risk-olmayan bir değerlendirme modelinin hem adil piyasa mevduat sigortası primi hesabına hem de değerlemeye nasıl uygulanabileceğini yönelik sigortalılara yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Micajkova (2013), 2008 küresel finansal krizinin sonucunda dünyadaki mevduat sigortası sistemindeki değişiklikleri ele almıştır. Buna göre mevduat sigortası sisteminde üç ana değişiklik ortaya çıkabilecektir: mevduat sigortası kapsamının yükseltilmesi, müşterek sigortanın tasfiye edilmesi, mudilere yapılan ödemelerin hızının artırılması. Çalışmada bu değişikliklerin etkileri analiz edilerek Makedonya mevduat sigortası sistemi üzerine vurguda bulunulmuştur.

Diamond and Dybvig (2000), banka mevduat sözleşmelerinin bankalara döviz piyasalarınınkinden daha üstün tahsisat sağlayabileceğini gösteren bir model geliştirerek, çalışan bankaların mevduatları nasıl çekebilecekleri konusunda bir çalışma gerçekleştirmişlerdir.

5. Mevduat Sigortası Rakamındaki Artışın Toplam Mevduat Üzerindeki Etkisinin Araştırılması

Çalışmanın amacı 2013 yılında gerçekleştirilen düzenleme sonucunda 50.000 TL'den 100.000 TL'ye çıkarılan sigortalanan mevduat rakamındaki artışının toplam mevduat üzerinde bir artış ortaya çıkarıp çıkarmadığının zaman serisi yöntemiyle araştırılmasıdır.

5.1. Materyal ve Yöntem

Bankaların temel fonksiyonu olan topladığı mevduatı krediye dönüştürme sürecini sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi açısından bankaların öncelikle başarılı bir şekilde yürütmesi gereken nokta mevduat temin etmek ve bunu daha sonra krediye dönüştürmektir. Dolayısıyla bankalar açısından kaynak temin etme noktasında mevduat rakamlarının artırılması çabası olmazsa olmazlardandır. Bu aşamada bankaların vadeli veya vadesiz (ki maliyeti daha az olduğu için bankalar öncelikle vadesiz mevduat toplama gayretindedir) olarak piyasadan temin ettiği fonların TMSF tarafından sigortalanan ve teminat altına alınması, Türk bankacılık sisteminde toplanan mevduat rakamlarını daha da arttırabilecek önemli unsurlardan bir tanesidir.

Çalışmada TMSF tarafından sigortalanan mevduat rakamıyla Türk Bankacılık sektöründeki toplam mevduat rakamı arasındaki ilişkinin incelenmesinde zaman serisi analizi uygulanmıştır. Analizde, Türk bankacılık sektöründe Şubat 2010-Şubat 2016 yılları arasındaki toplam sigortalanan mevduat ve toplam mevduat rakamlarının aylık verileri kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan verilere Türkiye Bankalar Birliği internet sitesi www.tbb.org.tr üzerinden ulaşılmıştır.

Çalışmada öncelikle durağanlık olup olmadığı araştırılarak trendli ve trendsiz birim kök testi sonuçları verilmiştir. Daha sonra ise TMSF'nin sigortaladığı mevduat miktarını 50.000 TL den 100.000 TL ye çıktığı tarihi kukla bağımsız değişken olarak ekleyerek model oluşturulmuş, model tahmininde en küçük kareler yöntemi kullanılmıştır. Devamında, oluşturulan modelde değişen varyans problemi olup olmadığını kontrol etmek amacıyla White Heteroskedasticity testi uygulanmış ve sonrasında otokorelasyon problemi olup olmadığını belirlemek amacıyla Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Testi modele uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan zaman serisi yöntemi bazı tahminlerin yapılabilmesi noktasında gerekli olan verilerin elde edilmesinin uygun ve kolay yollarından biridir. Nitekim olaylar ve arasındaki ilişkiler değerlendirilirken tahminleme olmadan sürecin doğru yorumlanması

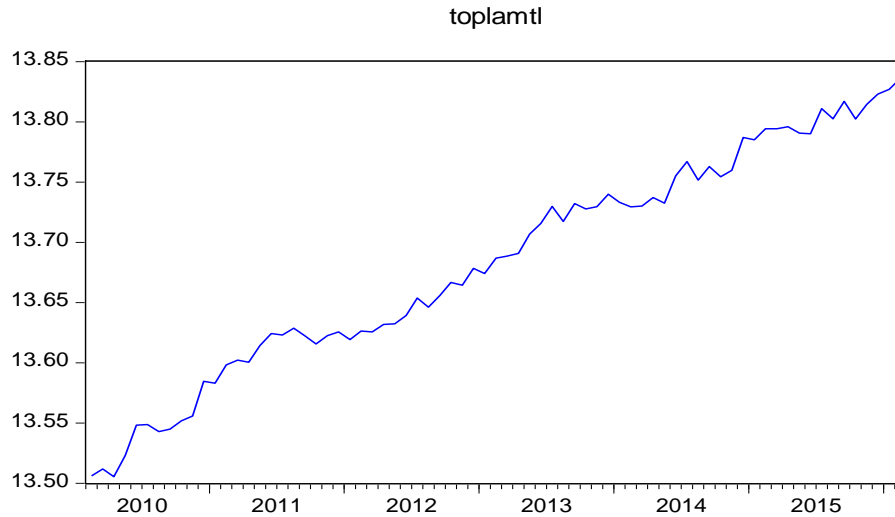
mümkün olmayabilecektir. Bu aşamada zaman serileri; özellikle işletme ve iktisat alanlarında geleceğin tahminlenmesinde büyük önem taşımaktadır. Nitekim günümüz rekabet şartları içinde ayakta kalabilmek noktasında yatırım, üretim, pazarlama gibi hususlarda işletmelerin gözlemleri incelemesi ve ileriye dönük tahmin yapabilmesi onları bir adım daha ileri taşıyabilecektir. Bununla birlikte devletler de gelecekteki gelir ve giderlerini tahminlerken zaman serilerinden yararlanabilmekte, ayrıca yıllara göre milli gelirin, istihdamın veya ihracatın kaydettiği gelişmeler gibi iktisadi zaman serilerini kullanabilmektedir (Gürler, 2002: i).

5.2. Uygulama

Çalışmada kullanılan veriseti 2010 Şubat ayından 2016 Şubat ayına kadar ki dönemi içermektedir. Frekans aralığına aylık bazda alınan verilerden 73 gözlem analize dahil edilmiştir. Geriye dönük verilerin sayısını arttırmak mümkün olsa da verilerin kukla değişken etrafında simetrik dağılımını gösterebilmesi için TMSF'nin ilgili maddesinin yürürlüğe girdiği tarihi temsil eden kukla değişkenden günümüze geçen süre ile orantılı olarak geçmiş veriler çalışmaya dahil edilmiştir.

Analizimizi En Küçük Kareler yöntemini (Least Squares Method) kullanarak zaman serisi veriseti üzerinde yapacağımızdan ve zaman serisi analiz tiplerinde durağan olmayan serilerde ampirik tahminleme yapmak sağlıklı sonuçlar vermeyeceğinden, seri ilk önce durağanlık testlerine tabii tutulmuştur.

Grafik 3: Türk Bankacılık Sistemindeki Toplam Mevduat (2010 Şubat-2016 Şubat)

Verisetimizin histogramından elde ettiğimiz tabloya baktığımızda, toplamltl serisinin yıllar içerisindeki grafiğinde belirli bir artış trendinin gözlemlendiğini söylememiz mümkündür. Dolayısıyla birim kök analizi gerçekleştirirken trendli birim kök analiz yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca seride dalgalanmaların yıllar içerisinde şiddetinin azaldığı da belirtilebilir.

Tablo 1: Trendli Birim Kök Testi Sonucu

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-4.744618	0.0015
Test critical values:		
1% level	-4.105534	
5% level	-3.480463	
10% level	-3.168039	

Hesaplanan-t değerinin, 0.01, 0.05 ve 0.10 kritik-t değerlerinden daha negatif olmasından hareketle, seri, trendli birim kök analizine tabii tutulduğunda ulaşılan sonuç serinin durağan

olduğu yönündedir. Prob. değerinin %1 seviyesinde anlamlı çıkması kuvvetli bir şekilde bu bulguya işaret etmektedir.

Tablo 2: Trendsiz Birim Kök Testi Sonucu

	t-Statistic	Prob.*
Augmented Dickey-Fuller test statistic	-0.799715	0.8120
Test critical values:		
1% level	-3.542097	
5% level	-2.910019	
10% level	-2.592645	

Trendli birim kök test sonuçları anlamlı çıkmasına rağmen bulguların doğruluğunu sağlamak için trendsiz birim kök analizi de yapılmış ve önceki bulguları teyit edecek şekilde trendsiz birim kök testinde anlamsız sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmamızdaki seriye TMSF'nin sigortaladığı mevduat miktarının 50.000 TL den 100.000 TL ye çıktığı tarihi kukla bağımsız değişken olarak ekleyerek aşağıdaki model oluşturulmuştur:

$$\text{TOPLAMTL} = C(1)*\text{DUMMY} + C(2)$$

Tablo 3: En Küçük Kareler Yöntemi-1

Dependent Variable: TOPLAMTL
Method: Least Squares
Date: 12/01/16 Time: 17:10
Sample: 2010M02 2016M02
Included observations: 73

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DUMMY	0.158073	0.010714	14.75334	0.0000
C	13.60269	0.007628	1783.275	0.0000
R-squared	0.754037	Mean dependent var		13.68281
Adjusted R-squared	0.750572	S.D. dependent var		0.091640
S.E. of regression	0.045768	Akaike info criterion		-3.303468
Sum squared resid	0.148721	Schwarz criterion		-3.240716
Log likelihood	122.5766	Hannan-Quinn criter.		-3.278460
F-statistic	217.6610	Durbin-Watson stat		0.195575
Prob(F-statistic)	0.000000			

En küçük kareler analizi yöntemine göre % 1 seviyesinde anlamlı olarak kukla değişkenimizin bağımlı değişken olan “toplaml” mevduat tutarını etkilediği görülmektedir. Dummy isimli kukla değişkenimiz tarafından temsil edilen TMSF tutarındaki değişim toplam mevduat miktarını pozitif yönde etkilemektedir.

Model tahminleme sürecinde kullanılan En Küçük Kareler yöntemi sonuçları, belirli varsayımlar kapsamında geçerli sayılmaktadır. Bu varsayımlar, “bağımsız değişkenler arasında bir ilişki olmaması, hata terimlerinin varyansının değişmemesi ve hata terimleri arasında bir ilişki olmaması”dır. Modelin başarılı olması sayılan bu varsayımların geçerliliği çerçevesinde değerlendirilir (Babacan, 2016).

Dolayısıyla modelde değişen varyans problemi olup olmadığını kontrol etmek, sonuçların sağlıklı olup olmadığını teyit etmek için bir sonraki adımda White Heteroskedasticity testini modele uygulanmıştır.

Tablo 4: Heteroskedasticity Test: White

F-statistic	1.598233	Prob. F(1,71)	0.2103
Obs*R-squared	1.607078	Prob. Chi-Square(1)	0.2049
Scaled explained SS	0.895768	Prob. Chi-Square(1)	0.3439

White testi sonuçlarına göre modelde değişen varyans problemi bulunmamaktadır.

Bir sonraki adım ise otokorelasyon probleminin varlığını araştırmaktır. Otokorelasyon problemi olup olmadığını belirlemek amacıyla Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5: Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test

F-statistic	106.6228	Prob. F(2,69)	0.0000
Obs*R-squared	55.15384	Prob. Chi-Square(2)	0.0000

Sonuç olarak otokorelasyon problemi gözlemlenmektedir. Otokorelasyon problemi çıktığı için model dirençli tahmincilerle yeniden tahmin edilmiştir.

Dirençli tahmincilerle bulunan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 6: En Küçük Kareler Yöntemi-2

Dependent Variable: TOPLAMTL

Method: Least Squares

Date: 12/01/16 Time: 17:16

Sample: 2010M02 2016M02

Included observations: 73

HAC standard errors & covariance (Bartlett kernel, Newey-West fixed bandwidth = 4.0000)

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DUMMY	0.158073	0.020465	7.723890	0.0000
C	13.60269	0.015325	887.6094	0.0000
R-squared	0.754037	Mean dependent var		13.68281
Adjusted R-squared	0.750572	S.D. dependent var		0.091640
S.E. of regression	0.045768	Akaike info criterion		-3.303468
Sum squared resid	0.148721	Schwarz criterion		-3.240716
Log likelihood	122.5766	Hannan-Quinn criter.		-3.278460
F-statistic	217.6610	Durbin-Watson stat		0.195575
Prob(F-statistic)	0.000000	Wald F-statistic		59.65847
Prob(Wald F-statistic)	0.000000			

TMSF mevduat garanti miktarındaki değişimin, toplam mevduat miktarında pozitif yönlü etki, ortaya çıkarmış olduğu dirençli tahmincilerle yeniden tahminlenen modelimizde de doğrulanmıştır.

SONUÇ

Bankaların iflası neticesinde devreye giren mevduat sigortası sistemi, mudileri ve ekonomik sistemi koruyan bir yapı çerçevesinde bir emniyet ağı olarak yıllardan beri uygulanan ve günümüzde önemli yeniliklere uğrayarak sürekli gelişen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mevduat sigortası sistemi farklı ülkelerde farklı formlarda uygulanmaktadır. Ancak özellikle küreselleşmeyle birlikte bu alanda da bir işbirliği gerekliliği, mevduat uyumu vb. nedenlerden hareketle hem Avrupa, hem de dünya genelinde ülkelerde faaliyet gösteren mevduat sigortası kurumlarının teşkil ettiği IADI ve EFDI gibi birliklerle ülkeler arasındaki mevduat işbirliği mevduat sigortası sistemini daha geliştirecek ise de; ülkelerdeki farklı sistemsel açıkların

giderilmesi ve yeniliklerin karşılıklı paylaşılması noktasındaki eksikliklerin giderilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ülkemizde mevduatın sigortalanması sürecindeki yetkili kurum TMSF'dir. TMSF günümüzde primlerin toplanması ve mevduat sigortası ile ilgili prosedürlerin işletilmesi çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Çalışmada zaman serisi analizi neticesinde TMSF'nin 2013'te sigortaladığı üst mevduat rakamını 50.000'den 100.000 TL'ye çıkarması Türk bankacılık sistemindeki toplam mevduat rakamında pozitif yönlü bir etki ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte TMSF'nin sigorta uygulaması sadece gerçek kişilerin mevduatlarının 100.000 TL'ye kadar olan kısmını kapsamakta, tüzel kişilerin mevduatları herhangi bir sınır gözetmeksizin sigorta kapsamı dışındadır. Bu noktada da tartışılacak bir husus tüzel kişiliklerin mevduatlarının da sigorta sistemine dahil edilmesi önerisi olabilir. Nitekim şirketlerin mevduatlarının da bankanın iflası halinde ödenmesi, tıpkı gerçek kişilerin ekonomik, sosyal vb. sorunlarını giderdiği gibi şirketlerin de mağduriyetini giderebilecektir. Yine çalışmanın analizindeki sonuç kapsamında sigortalanacak meblağın artması mevduat artışı da beraberinde getireceği düşünüldüğünde bu uygulamanın hayata geçirilmesi bankacılık sektöründeki kaynak miktarını arttıracaktır. Aynı şekilde küresel kriz sonrasında Avrupa'da 100.000 euroya çıkarılması planlanan sigorta rakamının (biraz da güncel kurdan dolayı) Türkiye'deki sigortalanan rakam ile arasındaki farkın yüksekliği konusu yeniden değerlendirilmesi gereken hususlardandır.

KAYNAKÇA

- Anginer, D., Asli Demirgüç Kunt ve Min Zhu (2014). "How Does Deposit insurance Affect Bank Risk? Evidence From the Recent Crisis", *Journal of Banking & Finance*, Vol: 48, pp.312-321.
- Altınok, T. ve İlseven, N. (2011), "Mevduat Güvencesi ve Türkiye", *Maliye Finans Yazıları*, Cilt: 86, No:24, ss.11- 41.
- Asunakutlu, T. (2001), "Sigorta Açısından Güvenlik ve Risk", *Mevzuat Dergisi*, No: 43.
- Atik, H. (2004), *Finansal Güvenlik Açının Bir Unsuru Olarak Mevduat Sigortası*, Türkiye Kalkınma Bankası Araştırma Raporu GA-04-3-11, Ankara.
- Ayzit, M. (2004), "Dünyada ve Türkiye'de Mevduat Sigorta Sistemi Uygulamaları", Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Babacan, B. (2016), "Zaman Serileri Analizi ve Regresyon", <<http://www.dersnotlari.net/arastirmayazilari/zaman.htm>>, 19.12.2016.
- Chuang, Hwei-Lin, Shih-Cheng Lee , Yi-Chun Lin and Min-Teh Yu (2009). Estimating the cost of deposit insurance with stochastic interest rates: the case of Taiwan, *Quantitative Finance*, Vol:9, No: 1, pp. 1-8.
- Claessens, S. and Köse, M.A. (2013), "*Financial Crises: Explanations, Types, and Implications*, IMF Working Paper, WP/13/28, 2013.
- Cull, Robert, Lemma W. Senbet and Marco Sorge (2005), "Deposit Insurance and Financial Development", *Journal of Money, Credit and Banking*, Vol: 37, No: 1, pp. 43-82
- Dale, Richard (2000), "Deposit insurance in Theory and Practice", *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol: 8 Issue: 1, pp.36-56.
- Diamond, Douglas W. and Dybvig, P.H. (2000). "Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity", *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, Vol: 24, No: 1, pp. 14-23.
- Duffie, Darrell, Robert JarrowAmiyatosh PurnanandamWei Yang (2003). "Market Pricing of Deposit Insurance", *Journal of Financial Services Research*, Vol: 24, Issue: 2-3, pp.93-119.

- European Forum of Deposit Insurers –EFDI (2015), “Statement of Policy”, <<http://efdi.eu/index.php?id=25>>, 10.02.2015.
- Garcia, G. (2000), Deposit Insurance and Deposit Insurance, IMF Working Paper, WP/00/57, 2000.
- Güneş, N. (2015), “Mevduat Sigortacılığı ve Türkiye Örneği”, *Vergi Raporu Dergisi*, No: 189, ss.45-64.
- Gürler, İ. (2002), “Zaman Serileri Analizi”, Yayınlanmamış Yıl İçi Ödevi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- International Association of Deposit Insurer – IADI (2015a), “Home”, <<http://www.iadi.org/>>, 05.02.2016.
- International Association of Deposit Insurer – IADI (2015b), *2014/2015 Annual Report*, Basel, Switzerland.
- Karabulut, H. (2011), “Hayat Sigortası Şirketlerinde ve Emeklilik Şirketlerinde Finansal Risklerin Yönetimi”, *Reasürör Dergisi*, No: 79, ss.4-25.
- Karacali M., Baklacı, H.F. & Yetkiner H. (2010), *Küresel Kriz ve Risk Yönetimi*, xxxv. İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları.
- Kartal, F. (2012), “Dünyada Mevduat Sigortacılığı ve Türkiye Uygulaması”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 13, No: 2, ss.107-136.
- Kılınc, U. (2005), “Bankacılık Sektörü Kaynaklı Finansal Kırılganlıkla Mücadelede Basel Standartları ve Olası Etkiler: Türkiye Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- İslamoğlu, M. & Devran Ş. (2013), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Bankacılık Sektöründe Rekabet Üzerine Etkileri”, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, No: 14, ss.271-290.
- Laeven, L. (2002), “Bank Risk and Deposit Insurance”, *The World Bank Economic Review*, Vol: 16, No: 1, pp. 109-137.
- Micajkova, Vesna (2013). “Deposit Insurance in Times of Financial Crisis”, *South-Eastern Europe Journal of Economics*, Vol: 2, pp. 165-176.
- Milhaupt, Curtis J. (1999), Japan's Experience with Deposit Insurance and Failing Banks: Implications for Financial Regulatory Design?, *Washington University Law Review*, Vol: 77, Issue: 2, 399-431.
- Müslümov, A. (2002), “Mevduat Sigorta Sistemi ve Ahlaki Tehlike: Türk Bankacılık Sektörü Örneği”, *Banka, Mali ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, Cilt: 39, No:8, ss.37-54.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (2015a), “Mevduat Sigortası”, <<http://www.tmsf.org.tr/ssr.tr>>, 14.02.2016.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (2015b), *2014 Faaliyet Raporu*, TMSF, Mart, İstanbul.
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (2015c), *Nisan-Haziran Faaliyet Raporu*, TMSF, Ağustos, İstanbul.
- Ulusoy, T. (2012), “Bankacılıkta Risk Yönetimi”, Ed. Ferudun Kaya, *Bankacılık Giriş ve İlkeleri*, İstanbul: Beta Yayıncılık, ss.357-369
- Wheelock, David C. and Paul W. Wilson (1995), “Explaining Bank Failures: Deposit Insurance, Regulation, and Efficiency”, *The Review of Economics and Statistics*, Vol: 77, No: 4, pp. 689-700.
- Yalçınkaya, T. (2004), “Risk ve Belirsizlik Algılamasının İktisadi Davranışlara Yansımaları”, *Muğla Üniversitesi İİBF Tartışma Tebliğleri*, 05, ss.1-18.